

Státní
veterinární
správa

Legislativní požadavky registrace, výroby a zpracování medu

**Příručka pro včelaře – producenty
medu a dalších včelích produktů**

květen 2025

Obsah

1. Registrace dle plemenářského zákona	3
2. Prodej tzv. „ze dvora“	4
3. Registrace a schválení a registrace dle veterinárního zákona	6
4. Výrobky s medem nebo z medu	7
5. Požadavky na provozy zpracovávající včelí produkty, podléhající schválení a registraci, případně registraci dle veterinárního zákona	8
6. Značení medu	11
7. Značení výrobku s medem nebo z medu	18
8. BIO MED	19
9. Požadavky na med	22
10. Medovina	24
11. Značení medoviny	26
12. Včelí vosk jako vedlejší produkt včelaření	28
13. Požadavky na registrované provozy na zpracování vedlejších produktů včelaření – včelího vosku	29
14. Včelí produkty – kosmetické přípravky (např. <i>propolisová tinktura, propolisová mast</i>)	30
15. Označování kosmetických přípravků	32
16. Legislativa	34
17. Zdroje	37
18. Použité zkratky	38

1. Registrace dle plemenářského zákona

Včelař je povinen se zaregistrovat jako chovatel včel u Českomoravského svazu chovatelů, a.s. (ČMSCH, a.s.) v Hradištku pod Medníkem, kde získá číslo chovatele a číslo stanoviště.

Neregistrovaný chovatel včel:

Pokud doposud neregistrovaný chovatel včel chce začít s chovem včel, registruje se kdykoli v průběhu roku pomocí formuláře „Hlášení počtu včelstev a umístění stanovišť“, který zašle ČMSCH, a.s. (*tzv. pověřená osoba*).

Formulář „Hlášení počtu včelstev a umístění stanovišť“ slouží jako registrační lístek nového včelaře.

Registrovaný chovatel včel:

V případech, kdy registrovaný chovatel včel chce přemístit včelstva na místo, které nemá evidováno jako stanoviště, nebo ruší dříve registrované stanoviště, může kdykoli v průběhu roku zaslat ČMSCH, a.s. „Hlášení umístění stanovišť“.

Podepsané oskenované hlášení lze zaslat:

- elektronicky na adresu vcely@cmsch.cz
- poštou na adresu ČMSCH, a.s., Benešovská 123, 252 09 Hradištko

HLÁŠENÍ O POČTU VČELSTEV A UMÍSTĚNÍ STANOVISŤ

Chovatelé včel předávají ČMSCH, a.s., každý rok, údaje o počtu včelstev a umístění jednotlivých stanovišť včelstev k 1. září kalendářního roku.

Hlášení počtu včelstev a umístění stanovišť se předávají nejpozději do 15. září kalendářního roku na formuláři, který chovateli včel poskytuje ČMSCH, a.s.

Definice včelstva: *společenstvo včel, schopné přezimovat, které plně obsedá nejméně sedm plástů rámkové míry 39 × 24 cm; odlišná míra rámků se přepočítává.*

Počet včelstev v „Hlášení počtu včelstev a umístění stanovišť“ je tedy potřeba uvádět podle této definice.

Hlášení počtu včelstev a umístění stanovišť k 1. 9. je možné zasílat:

- poštou na adresu ČMSCH, a.s., Benešovská 123, 252 09 Hradištko
- prostřednictvím WEB formuláře na adrese – www.eagri.cz/HlaseniVcely
- prostřednictvím evidence hlášení na Portálu farmáře

V případě, kdy v registru chovatelů včel není 3 po sobě jdoucí kalendářní roky evidováno hlášení počtu včelstev a umístění stanovišť k 1. září kalendářního roku, bude chovatel k 31. červenci následujícího kalendářního roku vyřazen z registru chovatelů včel. Uvedené platí, pokud oznámení o ukončení činnosti zasláním hlášení neprovede chovatel sám.

2. Prodej tzv. „ze dvora“

Aniž by byl schválen nebo registrován jako potravinářský podnik, může chovatel včel uvádět na trh malé množství včelích produktů určených k lidské spotřebě pocházejících z vlastního chovu včelstev. Vyžaduje se však registrace včelaře jako chovatele u osoby, která vede centrální evidenci chovatelů (ČMSCH, a.s.).

Za malé množství se považují nejvýše 2 tuny prodaného medu ročně. Malé množství ostatních včelích produktů není stanoveno. (v procesu je novelizace vyhlášky – 100 kg pylu ročně a 10 kg mateří kašičky ročně).

Chovatel může malé množství včelích produktů

- prodat přímo konečnému spotřebiteli ve své domácnosti,
- prodat přímo konečnému spotřebiteli na stanovišti včelstev,
- prodat přímo konečnému spotřebiteli na místě, kde se včely nacházejí (kočovní stanoviště, pokud je stanoviště registrováno v Ústřední evidenci hospodářských zvířat)
- prodat přímo konečnému spotřebiteli v tržnici nebo na tržišti, které se nacházejí na území České republiky,
- dodávat do místního maloobchodu, který med prodává přímo konečnému spotřebiteli a nachází se na území ČR. Za místní maloobchody jsou považována také zařízení stravovacích služeb (např. restaurace, hostince apod.).

Prodej medu může provozovat jak chovatel včel fyzická osoba, fyzická osoba podnikatel nebo právnická osoba, podstatné je pouze to, aby tato osoba opravdu chovala včelstva, jejichž med prodává.

Včelí produkty musí pocházet od včelstva, v němž se nevyskytuje mor včelího plodu nebo hniloba včelího plodu.

Musí být prodávány a skladovány v obalech splňujících požadavky na obaly pro potraviny živočišného původu.

Med musí být vždy označen etiketou se všemi legislativou požadovanými informacemi, kromě případů, kdy chovatel včel med použije v jím provozovaném zařízení stravovacích služeb.

Med nesmí být vystavován přímému slunečnímu záření. Mateří kašička musí být stabilizována do 3 hodin po získání a uchovávána při teplotě do 0 °C.

Ten, kdo prodává nebo dodává med formou „ze dvora“ je povinen zajistit, aby byl doprovázen obchodním dokladem s výjimkou případů, kdy k prodeji dochází ve vlastním hospodářství nebo ve své domácnosti.

Ten, kdo si med zakoupí, ho nesmí dále uvádět na trh (med nelze prodávat obchodníkům / zprostředkovatelům, tj. společnostem, které ho prodají teprve konečnému spotřebiteli).

„Ze dvora“ je možné prodávat pouze a výhradně med, nikoliv výrobky z medu nebo med s přídavkem jakékoliv jiné potraviny (meruňky v medu, medové tyčinky, medové perníčky apod.).

Internetová nabídka např. formou internetové reklamy s uvedením sdělení, že med si lze vyzvednout na adrese chovatele, na stanovišti včelstev nebo na hospodářství chovatele je v souladu s pravidly pro prodej „ze dvora“.

Prodej na dálku (např. prostřednictvím internetu) nelze považovat za prodej „ze dvora“, a je pro něj vyžadována registrace u dozorového orgánu.

Včelař může prodávat med do výkupny.

Označení obalů etiketou a průvodní doklady

Druh prodeje	Označení obalů etiketou	Doklady o původu
Prodej ze dvora, na stanovišti	ANO	NE
Prodej ze dvora ostatní (trhy, tržnice, maloobchod)	ANO	ANO
Použití ve vlastním zařízení veřejného stravování	NE	ANO
Prodej do výkupny	ANO	ANO

Poznámka:

Prvovýroba: veškeré včelařské činnosti (chov včel, sběr medu, vytáčení, balení do prvního/dalšího obalu, pastování), pokud probíhají v prostorách včelaře.

Výroba medu včelařem (prvovýroba) - med od včelaře je vždy nezpracovaná jednosložková potravina. Vyrábí-li včelař jakýkoliv produkt, kdy je k medu cokoliv přidáno (ořechy, ovoce, aroma apod.) jedná se o potravinářskou výrobu a musí být registrován, případně schválen a registrován KVS. Neplatí pro případy, kdy do medu přidává další včelí produkty (mateří kašička, propolis, pyl) pocházejícího z vlastního chovu včel.

3. Registrace a schválení a registrace dle veterinárního zákona

Osoby, které jako podnikatelé zpracovávají a uvádí na trh včelí produkty pocházející výhradně **z vlastního chovu včelstev**, jsou povinny požádat krajskou veterinární správu o **registraci** podniku (včelař prodává **více než 2 tuny** medu pocházejícího z vlastního chovu včel).

K žádosti lze využít formulář: „*Žádost o registraci potravinářského podniku*“, která je k dispozici na stránkách Státní veterinární správy České republiky (SVS) – www.svscr.cz.

Osoby, které jako podnikatelé zpracovávají a uvádí na trh včelí produkty **různých chovatelů**, jsou povinny požádat krajskou veterinární správu o **schválení a registraci** podniku (**výkupna medu** – zpracování včelích produktů od různých chovatelů).

K žádosti lze využít formulář: „*Žádost o schválení a registraci potravinářského podniku*“, která je k dispozici na stránkách Státní veterinární správy (SVS) – www.svscr.cz.

Podepsanou žádost lze zaslat:

- poštou na adresu: místně příslušné Krajské veterinární správy (adresu lze najít na stránkách SVS)
- poštou na adresu podatelny Státní veterinární správy (adresu lze najít na stránkách SVS)
- do datové schránky: *d2vairv*
- osobně na podatelně místně příslušné Krajské veterinární správy

Prodej medu z automatu

Automat se nachází v místě bydliště včelaře, nebo na jeho stanovišti, jedná se o tzv. “prodej ze dvora”, nebo může být součástí provozovny registrované, nebo schválené a registrované SVS.

Automat se nachází mimo bydliště – jedná se provozovnu potravinářského podniku, která musí být registrována u Státní zemědělské a potravinářské inspekce (SZPI), např. se automat nachází ve vestibulu prodejny potravin.

4. Výrobky s medem nebo z medu

Vyrábí-li včelař výrobek s medem nebo z medu (např. „ořechy v medu“, „med s ovocem“, „med s bylinkami“ apod.) nejedná se o prvovýrobu, včelař se stává výrobcem potravin a platí pro něj všechny legislativní povinnosti jako pro výrobce potravin živočišného původu.

Pokud jsou výrobky prodávány **v místě výroby konečným spotřebitelům**, je včelař povinen požádat krajskou veterinární správu o **registraci** podniku.

Pokud jsou výrobky prodávány **mimo vlastní výrobu**, je včelař povinen požádat krajskou veterinární správu o **schválení a registraci podniku** (platí např. o prodeji v tržnici, nebo dodání do restaurace apod. – není to tzv. „prodej ze dvora“).

K žádosti lze využít formuláře popsané v přechozí kapitole.

Jsou-li tyto výrobky označeny jako **doplňky stravy**, nespadá jejich výroba a kontrola označování do kompetence SVS, ale do kompetence SZPI.

Povinnosti výrobce (včelaře)

	Pouze registrace chovatele včel	Registrace a schválení SVS	Dozor	Prodej „ze dvora“
Pouze med vlastních včel	ANO	NE	SVS	ANO
Med nejen vlastních včel	NE	ANO	SVS	NE**
Ostatní včelí produkty od vlastních včel	ANO	NE	SVS	ANO
Ostatní včelí produkty nejen od vlastních včel	NE	ANO	SVS	NE**
Výrobky z medu	NE	ANO	SVS*	NE
Internetový prodej přímo včelařem	ANO	NE***	SZPI	NE

**v případě potravin živočišného původu, jinak SZPI*

***vlastní med a včelí produkty ANO, jiný med a včelí produkty NE*

**** registrace u SVS NE, u SZPI ANO*

5. Požadavky na provozy zpracovávající včelí produkty, podléhající schválení a registraci, případně registraci dle veterinárního zákona

PROSTORY A ZAŘÍZENÍ

- Uspořádání, vnější úprava, konstrukce, poloha a velikost potravinářských prostor musí: umožňovat odpovídající údržbu, čištění nebo dezinfekci, vylučovat nebo minimalizovat kontaminaci z ovzduší a poskytovat dostatečný pracovní prostor pro hygienické provedení všech postupů, včetně ochrany před kontaminací a zejména regulace škůdců;
- K dispozici musí být dostatečný počet splachovacích záchodů, dostatečný počet umyvadel na mytí rukou, vybavených přívodem teplé a studené tekoucí vody, zajištěna vhodná příslušenství pro převlékání pracovníků.
- K dispozici musí být vhodné a dostatečné prostředky pro přirozené nebo nucené větrání, náležité přírodní nebo umělé osvětlení.
- Čisticí a dezinfekční prostředky nesmí být skladovány v oblastech, ve kterých se manipuluje s potravinami.
- Všechny povrchy (stěny, stropy, dveře, okna a jiné otvory, zařízení) musí být udržovány v bezvadném stavu, musí být snadno čistitelné, a je-li to nezbytné, snadno dezinfikovatelné a konstruovány tak, aby se zabránilo hromadění nečistot a omezila kondenzace, růst nežádoucích plísní a odlučování částic;
- Všechny předměty, instalace a zařízení, se kterými přicházejí včelí produkty do styku, musí být důkladně očištěny, a je-li to nezbytné, dezinfikovány, konstruovány takovým způsobem, z takových materiálů a udržovány v takovém pořádku a dobrém stavu, aby riziko kontaminace bylo sníženo na minimum a instalovány takovým způsobem, aby bylo umožněno odpovídající čištění zařízení a okolních prostor.

V případě malých provozů bez zaměstnanců, může být uplatněna flexibilita (zmírnění) v některých požadavcích (např. splachovací záchody nemusí být umístěny ve výrobním zařízení, místo šatny lze využít pouze skříňku pro odkládání oděvů a osobních věcí). Je však nezbytné zajistit, aby nemohlo dojít ke kontaminaci potravin.

„malým provozem“ se rozumí podnik svým charakterem spadající do oblasti rodinných a živnostenských podniků s počtem zaměstnanců do cca tří.

USTANOVENÍ TÝKAJÍCÍ SE POTRAVIN

- Provozovatel potravinářského podniku nesmí přijmout žádné suroviny nebo složky, ani jiné materiály používané při zpracování produktů, pokud je o nich známo, že jsou natolik kontaminovány parazity, patogenními mikroorganismy nebo toxickými, rozkladnými nebo cizorodými látkami, že by i po hygienicky provedeném vytřídění nebo zpracovatelských procesech v potravinářských podnicích zůstaly stále nevhodné k lidské spotřebě.
- Suroviny a všechny složky skladované v potravinářském podniku musí být uloženy ve vhodných podmínkách navržených tak, aby zabráňovaly jejich kažení, které ohrožuje zdraví, a chránily je před kontaminací.
- Ve všech fázích výroby, zpracování a distribuce musí být potraviny chráněny proti jakékoli kontaminaci, která by mohla způsobit, že potraviny nebudou vhodné k lidské spotřebě. Musí být zavedeny odpovídající postupy pro regulaci škůdců.

USTANOVENÍ TÝKAJÍCÍ SE PRVNÍHO BALENÍ A DALŠÍHO BALENÍ VČELÍCH PRODUKTŮ

- Materiál použitý pro první balení a další balení potravin nesmí být zdrojem kontaminace.

- Obalové materiály musí být skladovány takovým způsobem, aby nebyly vystaveny riziku kontaminace.
- Při prvním balení a dalším balení musí být postupováno tak, aby nedošlo ke kontaminaci produktu. Zejména u sklenic musí být popřípadě zajištěno, aby byly neporušené a čisté.
- První obaly a další obaly pro opakované použití u potravin musí být snadno čistitelné, a je-li to nezbytné, snadno dezinfikovatelné.
- Provozovatel musí mít zpracovaný provozní a sanitační řád.

Poznámka: Při výrobě a zpracování ostatních včelích produktů jako potravin se využívají obdobná pravidla jako při výrobě a zpracování medu (registrace, schvalování, zásady zpracování a prodeje).

6. Značení medu

Med je balená potravina a proto musí být vždy označen etiketou se všemi legislativou požadovanými informacemi, kromě případů, kdy chovatel včel med použije v jím provozovaném zařízení stravovacích služeb.

Povinné údaje na etiketě

Všechny povinné údaje musí být:

- **čitelné** (minimální velikost tištěného písma je 1,2 mm)
- **nesmazatelné** (nedoporučuje se zápis tužkou, smývatelnou fixou apod.)
- **pevně spojené** s obalem (není vhodné uvádět povinné údaje na visačkách, nedoporučuje se ani uvádění na víčku).

*Doplňující údaje bývají často na **visačkách** připojených ke sklenici. Ty jsou ovšem chápány jako součást balení, a tudíž jakákoliv informace na nich uvedená, je považována za informaci na etiketě a vztahuje se k potravíně ve smyslu příslušné legislativy. To znamená, že ani na visačce nesmí být uvedeno např. zdravotní tvrzení.*

1. Název potravin

U vytvořeného/vykapaného/lisovaného medu stačí uvádět pouze „MED“. Název „Med“ může být doplněn nepovinným údajem **květový** nebo **medovicový**, podle původu medu. Tomuto označení však musí odpovídat hodnota elektrické vodivosti (*květový med* ← 80 mS/m → *medovicový med*).

Příklady: „MED“, „Med květový“, „Med medovicový“.

2. Identifikace výrobce

Jméno, příjmení a adresa bydliště provozovatele potravinářského podniku – jde-li o fyzickou osobu.

Název a sídlo firmy provozovatele potravinářského podniku – jde-li o právnickou osobu.

*provozovatel potravinářského podniku (PPP) je ten, který odpovídá za informace uvedené na obale, tzn. ten kdo je na potravíně uveden bez ohledu na jeho ekonomickou aktivitu. Může to být **výrobce**, dovozce, distributor, obchodní řetězec.*

3. Údaj o hmotnosti = čisté množství potravin

Za hmotnost vyjádřenou na etiketě se považuje čisté množství potravin, tj. bez započítání hmotnosti obalu – sklenice.

Příklady: „Hmotnost: 1 kg“ nebo „Hmotnost: 1000 g“. Lze napsat jenom číselný údaj s jednotkou hmotnosti, tedy *například: „1 kg“ nebo „1000 g“.*

Přípustné záporné hmotnostní odchylky od spotřebitelského balení

Hmotnostní rozsah (g)	Hmotnostní odchylka (%)
do 100 včetně	- 8,0
větší než 100 do 250 včetně	- 5,0
větší než 250 do 500 včetně	- 3,0
nad 500	- 1,0

Příklad: pokud je na sklenici uvedeno: „Hmotnost: 1000 g“, znamená to, že ve sklenici musí být nejméně 990 g (medu (- 1,0 % z 1000 g je 10 g).

4. Země původu nebo provenience

Původ Česká republika:

Pokud byl med vyprodukován pouze včelstvy na území České republiky, použije se za nápisem země původu či původ označení **Česká republika** nebo **Česko**. *Příklady: „Země původu: Česká republika“, „Původ: Česká republika“ nebo „Země původu: Česko“, „Původ: Česko“.*

Označení „CZ“ se používat nesmí - nejedná o oficiální název naší země.

Obrázek vlajky nenahrazuje označení země původu. Vlajka je nepovinná informace o tom, že potravina byla vyrobena v České republice.

Označení medu původem z České republiky může být nahrazeno, nebo doplněno **regionálním, územním nebo místním označením původu** (*místo provenience*), pokud výrobek pochází zcela z uvedeného zdroje původu.

Příklad: Místo provenience: Železné hory.

Původ země Evropské unie nebo ze třetích zemí:

Pokud se jedná o směs medů pocházejících z více zemí Evropské unie nebo ze třetích zemí, lze názvy zemí původu nahradit jedním z následujících označení:

1. „směs medů ze zemí EU“,
2. „směs medů ze zemí mimo EU“,
3. „směs medů ze zemí EU a ze zemí mimo EU“.

Novelizace: U směsi medu, původem z více zemí bude muset být na etiketě uveden výčet zemí, kde byl med sklizen v hlavním zorném poli v sestupném pořadí podle podílu jednotlivých zemí na hmotnosti spolu s % podílem, který každá z těchto zemí původu představuje (přípustná odchylka 5%). Pokud však bude podíl zemí původu ve směsích vyšší než 4, a 4 země původu, jež představují 4 největší podíly ze všech zemí původu budou představovat více než 50% směsi může být povinnost uvedení % zastoupení pouze pro tyto 4 země a ostatní země se jen uvedou v sestupném pořadí bez % zastoupení.

5. Datum minimální trvanlivosti

Toto datum se uvádí slovy:

- „*minimální trvanlivost do ...*“, obsahuje-li datum uvedení dne,
- „*minimální trvanlivost do konce ...*“ v ostatních případech.

K těmto slovům se připojí:

- buď vlastní datum, nebo
- odkaz na místo, kde je datum uvedeno na etiketě nebo obalu.

Datum se uvádí v nekódovaném tvaru v pořadí den, měsíc a popřípadě rok.

V případě potravin:

- s trvanlivostí nepřekračující tři měsíce postačí uvedení dne a měsíce,
- s trvanlivostí delší než tři měsíce, avšak nejvýše v délce 18 měsíců, postačí uvedení měsíce a roku,
- s trvanlivostí delší, než osmnáct měsíců postačí uvedení roku.

Správné příklady: „Minimální trvanlivost do 31. 12. 2026“, „Minimální trvanlivost do konce 12. 2026“, „Minimální trvanlivost do konce 2026“, „Minimální trvanlivost do data uvedeného na dně sklenice.“ Na dně sklenice pak bude uvedeno „31. 12. 2026“.

Tento údaj lze vyjádřit použitím zaškrtačacích okének, ale před datem musí být napsáno: „*Minimální trvanlivost do konce*“.

Formulace „*Spotřebujte do den, měsíc, rok*“ není vhodná. Toto vyjádření se používá pro potraviny snadno podléhající zkáze a po uplynutí data použitelnosti se potravina nepovažuje za bezpečnou. V případě použití této formulace, je nutné ji doplnit podmínkami uchovávání. *Příklad: Spotřebujte do 30. 6. 2025. Uchovávejte v temnu při teplotě do 15 °C.*

Pokud je datum minimální trvanlivosti uvedeno jako nekódované označení dne a měsíce v uvedeném pořadí, nemusí výrobce označit med označením šarže.

6. Podmínky skladování

Podmínky skladování na etiketu medu se neuvádí (např. uchovávejte v chladu a temnu). Tyto podmínky nejsou dodrženy už v momentě, kdy je med vystaven v regálu nebo na tržišti. To, že se med po vytočení uchovává v chladu a temnu do jeho dalšího zpracování do sklenic, je požadavek správné včelařské praxe.

Nepovinné doplňující údaje na etiketě

1. Označení druhu rostliny

Název medu je možné doplnit nepovinným údajem o druhu rostliny, z níž převážně pochází nektar. V takovém případě musí pocházet zcela nebo převážně z uvedeného druhu rostliny a mít odpovídající organoleptické, fyzikálně-chemické a mikroskopické charakteristiky. Splnění těchto požadavků je pro včelaře nemožné ověřit bez příslušných laboratorních analýz.

Obejit přesné pojmenování druhu rostliny lze použitím formulace „*z období květu...*“ nebo „*z ... oblasti*“.

Doporučené příklady: místo „med květový akátový“ použít „med květový z akátové oblasti“, místo „med květový lipový“ použít „med květový z období květu lípy“.

2. Výživové údaje

Údaje o výživové hodnotě potraviny jsou pro med **nepovinné**, není potřebné je uvádět. V případě jejich uvedení na etiketě, je nutné dbát na jejich úplnost, správnost, umístění v jednom zorném poli a snadnou čitelnost tak, jak to ukládají právní předpisy.

3. Veterinární registrační číslo

V případě registrace, nebo schválení a registrace Státní veterinární správou lze na etiketě uvést veterinární registrační číslo. *Toto veterinární registrační číslo (CZ XX) se neuvádí v oválu*

4. Zavádějící informace a klamavá tvrzení, zdravotní tvrzení

Zakázané jsou také veškeré informace, které mohou uvést spotřebitele v omyl, přisuzování účinků nebo vlastností, které potravina nemá, nebo tvrzení, která nelze dokázat.

Nesmí se uvádět žádné informace, které by mohly vyvolávat dojem, že tato konkrétní potravina má zvláštní charakteristiky, pokud všechny medy mají ve skutečnosti stejné charakteristiky. A to zejména zdůrazňováním některých složek či živin. Informace o tom, že např. *med obsahuje vysoké množství jednoduchých cukrů nebo že obsahuje pylová zrna či přírodní enzymy*, by mohla ve spotřebiteli vyvolat mylný dojem, že jiné medy toto neobsahují. Proto se takové informace podle legislativy uvádět nesmějí. Přijatelné by byly jen v případě, pokud by neoddělitelně následoval dovětek: *„tak jako všechny ostatní medy“*.

Také pojem **krystalizace medu** může být mylně vysvětlován. Není vhodné dávat do souvislosti proces krystalizace medu s jeho pravostí a kvalitou. Některé druhy autentických medů krystalizují velmi pomalu, a naopak medy falšované různými sirupy krystalizovat mohou. Pokud některé spotřebitele znepokojuje zkrystalizovaný med, je dobré jim vysvětlit, že krystalizace medu je přirozený proces a nemá žádnou souvislost s přidavkem cukru do medu, ale není vhodné toto vysvětlení uvádět na etiketu.

Nelze uvádět slova jako: pravý, čerstvý, čistý, 100%, domácí, kvalitní, přírodní, léčivý, dietetický...

Zdravotní a výživová tvrzení: Informace na etiketě nesmí potravíně přisuzovat vlastnosti umožňující zabránit určité lidské nemoci, zmírnit ji nebo ji vyléčit. Nesmí na tyto vlastnosti ani odkazovat. Jednalo by se o porušení legislativních norem s možným postihem státními orgány.

Med, mateří kašička ani pyl nemají schválené žádné zdravotní tvrzení. Mateří kašička a pyl mají 2 tvrzení na seznamu On hold (*On hold seznam – tvrzení, jejichž posouzení nebylo ještě dokončeno*).

Český název rostliny	Vztah ke zdraví	ID
Pyl + Mateří kašička	Hormonální aktivita - menopauza	1837
Mateří kašička + Pyl	Přirozená obranyschopnost - imunitní systém	1838

Příklad: Výrobek je směsí medu s mateří kašičkou a pylem - lze použít tvrzení: „Přispívá k imunitě organismu a napomáhá při menopauze“.

5. Různé značky kvality

Medy můžou být označeny různými značkami kvality. Jedná se hlavně o Svazovou normu „ČESKÝ MED“, značku „Regionální potravina“, dále by to mohla být značka „KLASA“.

Svazová norma ČESKÝ MED

Vydává Český svaz včelařů (ČSV) pro své členy pro spotřebitelské balení. Med má geografický původ na území České republiky a je bez jakékoli příměsi jiného medu.

Pokyny pro získávání a zpracování:

- do medu se nesmí při prvním vytáčení v sezoně dostat v nadměrném množství zimní zpracované cukerné zásoby, popřípadě v průběhu celé sezony zbytky z podnecování včelstev cukrem v bezsnůškovém období;
- medné plásty se odebírají pouze s vyzrálým medem s obsahem vody pod 19 procent, tj. plásty u květových medů alespoň z jedné třetiny zavíčkované, u kterých při prudkém trhnutí nestříká sladina z nezavíčkované části;
- při zpracování – ztekucování medu neohřívat med na teplotu vyšší než 50 °C ne déle než 24 hodin;
- obsah sacharózy u akátového medu se měří nejdříve po dvou měsících skladování při teplotě 18 - 22 °C.

Technické požadavky:

Pro kvalitu medu platí § 10 vyhlášky č. 76/2003 Sb., oddíl 2 Med. Proti hodnotám v tabulce 2 přílohy č. 3 této vyhlášky se zpřísňují tyto fyzikální a chemické požadavky:

- obsah vody v procentech nejvýše 18 u všech druhů medu ve spotřebitelském balení;
- hydroxymethylfurfural v mg/kg nejvýše 20 u všech druhů medu;
- obsah sacharózy nejvýše 5 procent u všech druhů medu.

Doplňující kritéria:

- medovicový med lze označit jako ČESKÝ MED, pokud vykazuje kladnou polarizaci před i po inverzi.
- pro med filtrovaný a med pekařský (průmyslový) označení ČESKÝ MED podle této normy jakosti nelze zásadně použít.

Podrobné podmínky lze najít na stránkách Českého svazu včelařů – www.vcelarstvi.cz.

Regionální potravina

Uděluje ministr zemědělství zemědělským nebo potravinářským výrobkům, na základě výsledků hodnocení Hodnotitelské komise v příslušném kraji. Je projektem na podporu malých a středních pěstitelů a výrobců v krajích České republiky. Držitel značky „Regionální potravina“ je oprávněn užívat logo po dobu 4 let.

- Udělování značky „Regionální potravina“ je určeno pro potravinářské výrobky nebo zemědělské produkty od potravinářských podniků, s počtem maximálně 250 zaměstnanců. Tato podmínka musí být splněna po celou dobu platnosti uděleného ocenění.
- Potravinářský výrobek nebo zemědělský produkt, který je předmětem žádosti o udělení značky „Regionální potravina“, musí:
 1. být vyroben v příslušném regionu,
 2. obsahovat minimálně 70% podíl surovin z daného regionu, nebo případně, je-li to z objektivních důvodů nutné, z ČR, s odůvodněním, proč nepochází surovina z daného regionu,
 3. hlavní surovina musí být ze 100 % tuzemského původu.
- Dále musí potravinářský výrobek nebo zemědělský produkt minimálně v jednom znaku vykazovat výjimečné kvalitativní charakteristiky, které zvyšují jeho přidanou hodnotu a zaručují jeho jedinečnost ve vztahu k běžným výrobkům dostupným na trhu.

Dozorovými orgány jsou SVS a SZPI. Podrobné podmínky na stránkách – www.eagri.cz/public/web/regionalni_potraviny.

KLASA – národní značka kvalitních potravin

Uděluje ministr zemědělství kvalitním domácím potravinářským a zemědělským výrobkům pro konečného spotřebitele. Výrobek, musí vykazovat výjimečné kvalitativní charakteristiky, které zvyšují jeho přidanou hodnotu a zaručují jeho jedinečnost ve vztahu k běžným výrobkům dostupným na trhu.

Držitel značky „KLASA“ je oprávněn ji užívat po dobu 3 let a její vlastnictví může být po této lhůtě prodlouženo, ale také odebráno, pokud dojde ke zhoršení kvality či porušení podmínek pro její získání. Požadovanou kvalitu a složení výrobků posuzuje odborná komise. Kvalitu výrobků se značkou KLASA kontroluje SVS a SZPI – www.eklasa.cz.

Označení „nemed“, „bezmedovník“, „rostlinná alternativa medu“, apod.

Označení „med“ je vymezeno vyhláškou č. 76/2003 Sb. pro potraviny přírodního sacharidového charakteru získanou činností včel (*Apis mellifera*). Z tohoto důvodu se označení jako např. „nemed“, „bezmedovník“, „rostlinná alternativa medu“, „nemedový sirup“, „pampeliškový med“ (pokud se nejedná o jednodruhový nektarový pampeliškový med), apod. u rostlinných výrobků neobsahujících med považuje za porušení čl. 7 nařízení (EU) č. 1169/2011 ohledně povahy, vlastností a složení potraviny.

Vzor etikety

7. Značení výrobku s medem nebo z medu

1. Název potravin

K označení výrobku se použije popisný název, který co nejpřesněji popisuje daný výrobek. *Příklad: „Vlašské ořechy v medu“, „Med s borůvkami“, „Medový krém Malina“.*

2. Seznam složek

Výrobek z medu již není jednosložkový, proto je nutno na etiketě uvést seznam složek. *Příklad: výrobek „Med s borůvkami“ na etiketě bude uvedeno: Složení: med, lyofilizované borůvky 2%.*

Pokud je nějaká složka uvedena v názvu, zdůrazněna slovy, vyobrazením nebo grafickým znázorněním, např. „Med s borůvkami“, je nutno uvést množství zvýrazněné složky. *Příklad: viz předchozí bod.*

Jednotlivé složky musí být ve složení seřazeny sestupně dle hmotnosti ve výrobku.

3. Látky nebo produkty vyvolávajících alergie nebo nesnášenlivost

V případech, že je ve výrobku alergen musí být ve složení zvýrazněn tak, aby byl jasně odlišen od ostatních složek uvedených v seznamu, například typem či stylem písma nebo barvou pozadí. *Příklad: výrobek: „Vlašské ořechy v medu“ na etiketě bude uvedeno: Složení: med, **vlašské ořechy** 45 %.*

Seznam látek nebo produktů vyvolávajících alergie nebo nesnášenlivost je uveden v příloze II nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011.

4. Identifikace výrobce

Jméno, příjmení a adresa bydliště provozovatele potravinářského podniku - jde-li o fyzickou osobu.

Název a sídlo firmy provozovatele potravinářského podniku - jde-li o právnickou osobu.

5. Čisté množství potravin

Čisté množství potravin se vyjadřuje kilogramech nebo gramech.

6. Datum minimální trvanlivosti - viz kapitola „Značení medu“;

7. Veterinární registrační číslo

V případě registrace, nebo schválení a registrace Státní veterinární správou, lze na etiketě uvést veterinární registrační číslo.

8. Výživové údaje

Povinné výživové údaje obsahují informace: energetická hodnota, množství tuků, nasycených mastných kyselin, sacharidů, cukrů, bílkovin a soli.

Údaje o energetické hodnotě a obsahu živin se vyjadřují na 100 g.

Výjimka: osvobozen od požadavku na povinné deklarování výživových údajů je potravinářský podnik, který zaměstná maximálně 10 zaměstnanců, jejichž pracovní pozice přímo souvisí s výrobou potravin, nebo dosáhl maximálního ročního obrátu 20 000 000 Kč.

8. BIO MED

Biopotravina je produkt vyprodukovaný v souladu s požadavky zákona č. 242/2000 Sb. o ekologickém zemědělství, a v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/848 ze dne 30. května 2018 o ekologické produkci a označování ekologických produktů.

Označování biopotravin

- **Evropské logo**

- **Kód kontrolní organizace:** CZ-BIO-XXX
- **Informaci o původu surovin**, z nichž se skládá
- V případě, že byla **potravina vyprodukována v ČR**, musí nést také české národní logo tzv. **biozebru**. Tento grafický znak s nápisem „Produkt ekologického zemědělství“ se v ČR používá jako celostátní ochranná známka pro biopotraviny

Kontrolou ekologické produkce jsou pověřeny 4 soukromé kontrolní a certifikační organizace:

- KEZ o.p.s., kód na obalu CZ-BIO-001
- ABCERT AG, organizační složka, kód na obalu CZ-BIO-002
- Biokont CZ, s.r.o., kód na obalu CZ-BIO-003
- BUREAU VERITAS CERTIFICATION CZ, s.r.o., CZ-BIO-004

Požadavky:

Původ zvířat: Pro účely včelařství se upřednostní užívání druhů *Apis mellifera* a jejich místních ekotypů.

Výživa

- na konci produkčního období jsou v úlech ponechány dostatečné zásoby medu a pylu pro přezimování včel;
- včelstva lze uměle vyživovat, pouze pokud je přežití včelstev ohroženo z důvodu klimatických podmínek. V takovém případě se jako umělá výživa včelstev použije ekologický med, ekologický pyl, ekologické cukrové sirupy nebo ekologický cukr.

Zdravotní péče

- za účelem ochrany rámků, úlů a plástů zejména před škůdci jsou povoleny pouze rodenticidy používané v pastích a příslušné produkty a látky povolené pro použití v ekologické produkci;
- povoleno je fyzikální ošetření pro dezinfekci včelínů, např. pomocí páry nebo přímého plamene;
- likvidace samčího plodiště je povolena pouze za účelem izolace při nákaze varroázou;
- pokud přes všechna preventivní opatření včelstva onemocní nebo se nakazí, jsou okamžitě ošetřena a v případě potřeby mohou být umístěna do izolovaných včelínů;
- v případě nákazy varroázou lze použít kyselinu mravenčí, mléčnou, octovou a šťavelovou, jakož i menthol, thymol, eukalyptol nebo kafr;
- provádí-li se léčba pomocí chemicky syntetizovaných alopatických přípravků, jiných než produktů nebo látek povolených pro použití v ekologické produkci, léčená včelstva se na dobu léčby umísťují do izolovaných včelínů a veškerý vosk se nahrazuje voskem pocházejícím z ekologického včelařství. Poté se na tato včelstva vztahuje přechodné období v délce 12 měsíců.

Dobré životní podmínky zvířat

- je zakázáno usmrcování včel v plástech jako metoda spojená se sklizní včelařských produktů;
- je zakázáno mrzačení včel, jako je přistřihování křídel včelím matkám.

Chov a chovatelské postupy

- včelíny jsou umístěny v oblastech, které zajišťují dostupnost zdrojů nektaru a pylu tvořených převážně ekologicky pěstovanými plodinami nebo případně přirozenou vegetací nebo lesy či plodinami, jež nejsou ekologicky udržovány, ale jsou ošetřovány pouze metodami s nízkým dopadem na životní prostředí;
- včelíny musí být dostatečně vzdáleny od zdrojů, které mohou způsobit kontaminaci včelařských produktů nebo špatný zdravotní stav včel;
- včelíny jsou umístěny tak, aby se v okruhu **tří kilometrů** zdroje nektaru a pylu skládaly v zásadě z ekologicky pěstovaných plodin nebo z přirozené vegetace nebo z plodin ošetřovaných metodami s malým dopadem na životní prostředí, které nemohou mít dopad na ekologický charakter včelařské produkce. Výše uvedené požadavky se nevztahují na období, kdy neprobíhá doba květu, nebo na období zimního spánku včelstev;
- úly a materiály používané ve včelařství jsou v zásadě vyrobeny z přírodních materiálů, které nepředstavují riziko znečištění životního prostředí ani kontaminace včelařských produktů;

- včelí vosk určený pro nové podkladové pláсты pochází z ekologických produkčních jednotek;
- v úlech se smějí používat pouze přírodní látky, jako jsou propolis, vosk a rostlinné oleje;
- při vytáčení medu se nesmí používat chemicky syntetizované odpuzovače;
- k vytáčení medu se nesmí používat plodové pláсты;
- včelařství se nepovažuje za ekologické, pokud se provozuje v regionech nebo oblastech určených členskými státy jako regiony nebo oblasti, kde není možné ekologické včelařství provozovat.

Záznamy

Hospodářské subjekty disponují mapou umístění úlů ve vhodném měřítku nebo zeměpisných souřadnicích, která má být poskytnuta kontrolnímu subjektu a jež dokládá, že oblasti přístupné včelstvům splňují požadavky tohoto nařízení.

Do záznamů o včelíně se zapisují tyto informace týkající se umělé výživy: název použitého produktu, data, množství a úly, kde se produkt používá.

Oblast, ve které se včelín nachází, se zaznamená spolu s identifikací úlů a dobou pohybu.

Všechna použitá opatření se zapisují do záznamů o včelíně, včetně sejmutí medníku a vytáčení medu. Zaznamenává se rovněž množství a data sběru medu.

Přechod na ekologickou produkci – přechodné období pro včely je 12 měsíců. V průběhu přechodného období se vosk nahrazuje voskem pocházejícím z ekologického včelařství.

Včelí vosk pocházející z konvenční produkce však lze použít, pokud: včelí vosk z ekologické produkce není na trhu dostupný; prokazatelně není kontaminován produkty nebo látkami, které nejsou povoleny pro použití v ekologické produkci; a pochází z víček buněk.

Další informace o biopotravinách a ekologickém zemědělství naleznete na internetových stránkách Ministerstva zemědělství – mze.gov.cz.

9. Požadavky na med

Definice medu: „Potravina přírodního sacharidového charakteru, složená převážně z glukózy, fruktózy, organických kyselin, enzymů a pevných částic zachycených při sběru sladkých šťáv květů rostlin (nektar), výměšků hmyzu na povrchu rostlin (medovice), nebo na živých částech rostlin včelami (*Apis mellifera*), které sbírají, přetvářejí, kombinují se svými specifickými látkami, uskladňují a nechávají dehydratovat a zrát v plástech.“

Med se člení:

- a) podle původu
 1. květový
 2. medovicový,
- b) podle způsobu získávání nebo obchodní úpravy
 1. vytočený med
 2. plástečkový med
 3. lisovaný med
 4. vykapaný med
 5. med s plástečky
 6. filtrovaný med
 7. pastový med
 8. pekařský med

Definice:

- *med květový (nektarový)* – med pocházející zejména z nektaru květů,
- *med medovicový* – med pocházející zejména z výměšků hmyzu (Hemiptera) sajícího z rostlin na živých částech rostlin nebo ze sekretů živých částí rostlin,
- *pastový med* – med, který byl po získání upraven do pastovité konzistence a je tvořen směsí jemných krystalů,
- *vytočený med* – med získaný odstředováním odvíčkových bezplodových plástů,
- *plástečkový med* – med uložený a zavičkováný včelami do bezplodových plástů čerstvě postavených na mezistěnách vyrobených výhradně ze včelího vosku nebo bez nich a prodáváný v uzavřených celých plástech nebo dílech takových plástů,
- *vykapaný med* – med získaný vykapáním odvíčkových bezplodových plástů,
- *med s plástečky* – med, který obsahuje jeden nebo více kusů plástečkového medu,
- *lisovaný med* – med získaný lisováním bezplodových plástů za použití mírného ohřevu do 45 °C nebo bez použití tepla,
- *filtrovaný med* – med, který byl po získání upraven odstraněním cizích anorganických nebo organických látek takovým způsobem, že dochází k významnému odstranění pylu,
- *pekařský med* (průmyslovým medem) – med určený výhradně pro průmyslové použití nebo jako složka do jiných potravin; může mít cizí příchut' nebo pach, může vykazovat počínající kvašení nebo mohl být zahřát,
- *pyl* – přirozená součást medu, která není považována za složku medu.

Požadavky na jakost:

- Do medu nesmí být přidány, s výjimkou jiného druhu medu, žádné jiné látky včetně přídatných látek.
- Z medu nesmí být odstraněn pyl ani jiná specifická součást medu, s výjimkou případů, kdy tomu při odstraňování cizorodých anorganických a organických látek, zejména filtrací, nelze zabránit.

- Med, s výjimkou pekařského (průmyslového) medu, nesmí
 - a) mít jakékoliv cizí příchutě a pachy,
 - b) začít kvasit nebo pěnit,
 - c) být zahřát do takové míry, že jeho přirozené enzymy jsou zničeny nebo významně inaktivovány,
 - d) být u něj uměle změněna kyselost.

Fyzikální a chemické požadavky

Požadavek	Druh medu		
	květový	medovicový	pekařský (průmyslový)
součet obsahů fruktózy a glukózy (% hmot. nejméně)	60,0	45,0	-
obsah sacharózy (% hmot. nejvýše)	5,0 ¹⁾	5,0	-
obsah vody (% hmot. nejvýše) ³⁾	20,0	20,0	23,0
kyselost (mekv/kg nejvýše)	50,0	50,0	80
hydroxymethylfurfural (mg/kg nejvýše) ⁴⁾	40,0	40,0	-
obsah ve vodě nerozpustných látek (% hmot. nejvýše) ²⁾	0,10	0,10	-
elektrická vodivost (mS. m ⁻¹) ⁵⁾	nejvýše 80,0	nejméně 80,0	-
aktivita diastázy (stupňů podle Schadeho nejméně) ⁶⁾	8,0	8,0	-

¹⁾ U medu květového jednodruhového akátového z trnovníku akátu (*Robinia pseudoacacia*), z tolíce vojtěšky (*Medicago sativa*), z banksie (*Banksia menziesii*), z kopyšníku (*Hedysarum*), z blahovičnicku (*Eucalyptus camadulensis*), z *Eucryphia lucida*, z *Eucryphia milliganii*, z citrusů (*Citrus spp.*), může být obsah sacharózy nejvýše 10,0 %; u levandulového medu (*Lavandula spp.*) a u medu z brutnáku lékařského (*Borago officinalis*) může být obsah sacharózy nejvýše 15,0 %.

²⁾ U medu lisovaného se připouští nejvýše 0,50 % hmotnostních ve vodě nerozpustných látek.

³⁾ U vřesového (*Calluna*) medu může být obsah vody nejvýše 23 %; u pekařského medu z vřesu (*Calluna vulgaris*) může být obsah vody nejvýše 25 %.

⁴⁾ U medů deklarovaného původu z regionů s tropickým klimatem a směsí obsahující výlučně tyto medy může být obsah hydroxymethylfurfuralu nejvýše 80 mg/kg.

⁵⁾ Výjimky: planika (*Arbutus unedo*), vřesovec (*Erica*), blahovičník (*Eucalyptus camadulensis*), lípa (*Tilia spp.*), vřes obecný (*Calluna vulgaris*), balmín neboli manuka (*Leptospermum*), kajeput (*Melaleuca spp.*).

⁶⁾ U medu s přirozeně nízkým obsahem enzymů (citrusové medy) a obsahem HMF nižším než 15mg/kg může být aktivita diastázy nejméně 3.

Smyslové požadavky

Med	Konzistence a vzhled	Chuť	Barva
květový	mírně až silně viskózní, tekutý, částečně až plně krystalický	výrazně sladká až škrablavá	vodově čistá až s nazelenalým nádechem, slabě žlutá až zlatavě žlutá
medovicový	mírně až silně viskózní, tekutý, částečně až plně krystalický	sladká, popřípadě kořeněná až mírně škrablavá	tmavohnědá s nádechem do červenohněda

10. Medovina

Osoby, které jako podnikatelé vyrábí a uvádí na trh medovinu, jsou povinny požádat Státní zemědělskou a potravinářskou inspekci o **registraci** podniku. K žádosti lze využít formulář pro oznámení zahájení/ukončení/změny výkonu předmětu činnosti, který je k dispozici na stránkách Státní zemědělské a potravinářské inspekce (SZPI) – www.szpi.gov.cz.

Podepsanou žádost lze zaslat:

- poštou na adresu místně příslušného inspektorátu SZPI (adresy jednotlivých inspektorátů lze najít na stránkách SZPI)
- do datové schránky: avrai9g
- osobně na podatelně místně příslušného inspektorátu SZPI

Požadavky na potravinářské prostory, zařízení, obaly a hygienu vlastní výroby medoviny jsou stejné jako požadavky na zpracování včelích produktů a jsou uvedeny v kapitole 5.

Druhy medoviny:

Medovina (medové víno) - nápoj vyrobený alkoholovým kvašením pouze včelího medu, vody a kvasné kultury s možností přidání ovocné šťávy, ovoce, bylin, bylinných extraktů nebo koření

Dezertní medovina - nápoj vyrobený alkoholovým kvašením včelího medu rozředěného ve vodě, ovocné šťávě nebo směsi vody a ovocné šťávy v různém poměru za použití kvasné kultury; přídatek lihu, vína, cukru, bylin, bylinných extraktů nebo koření je přípustný.

Hlavní surovinou při výrobě medoviny musí být včelí med a voda; vodu je možné částečně nahradit ovocnou šťávou.

Na výrobu 1000 litrů dezertní medoviny se použije nejméně 280 kilogramů včelího medu.

Medovina s označením „*Vyrobena za studena*“, „*Vyrobena studenou cestou*“ nebo s jiným označením podobného významu nesmí při výrobě zahrnout proces vaření medového roztoku a při rozpouštění medu ve vodě jeho teplota nesmí přesáhnout 40 °C.

Chemické požadavky

Druh	obsah etanolu v % objemových	obsah těkavých kyselin v g/l nejvýše	obsah cukru v g/l	bezukerný extrakt v g/l
dezertní medovina	nejméně 10	1,6	nejméně 40	x
medovina (medové víno)	nejméně 11	1,6	x	nejméně 20

Smyslové požadavky

	Vzhled	barva	vůně a chuť
dezertní medovina	čirý, jiskrný, přípustná opalescence	zlatohnědá	harmonická
medovina (medové víno)	čirý, jiskrný, přípustná opalescence a kvasničná sedlinka	odpovídající použitému druhu medu a dalších surovin	harmonická

Daň z lihu: u medoviny se neplatí daň z lihu, pokud celkový obsah lihu nebude více než 22 % objemových etanolu.

Zákon č. 353/2003 Sb. o spotřebních daních - § 67 Předmět daně z lihu

(1) Předmětem daně je líh (etanol) včetně neodděleného lihu vzniklého kvašením, obsažený v jakýchkoli výrobcích, nejde-li o výrobky uvedené pod kódy nomenklatury 2203, 2204, 2205, **2206**, pokud celkový obsah lihu v těchto výrobcích činí více než 1,2 % objemových etanolu.

(2) Předmětem daně je i líh podle odstavce 1 včetně neodděleného lihu vzniklého kvašením, obsažený ve výrobcích uvedených pod kódy nomenklatury 2204, 2205, **2206**, pokud celkový obsah lihu v těchto výrobcích činí více než 22 % objemových etanolu.

2206 – Ostatní kvašené (fermentované) nápoje (například jablečné víno, hruškové víno, **medovina**); směsi kvašených (fermentovaných) nápojů a směsi kvašených (fermentovaných) nápojů s nealkoholickými nápoji, jinde neuvedené ani nezahrnuté.

Medovina je alkoholický nápoj, lze ho prodávat pouze ve specializovaných prodejnách alkoholických nápojů, ve specializovaných odděleních velkoplošných prodejen určených k prodeji alkoholických nápojů, v prodejnách potravin a smíšených prodejnách, nebo v zařízeních společného stravování provozovaných na základě hostinské činnosti, v ubytovacích zařízeních a kulturních zařízeních, s výjimkou zařízení určených pro osoby mladší 18 let, v rámci příležitostného prodeje rozlévaných alkoholických nápojů při slavnostech, tradičních akcích, výročních trzích a jim podobných akcích.

11. Značení medoviny

1. Název potraviny

Medovina (medové víno) se označí názvem druhu, *např. „Medovina“, nebo „Medové víno“*.

Dezertní medovina se označí názvem druhu a skupiny.

Druhy medoviny

Druh	skupina
medovina (medové víno)	
dezertní medovina	s přídavkem lihu s přídavkem cukru s přídavkem (uveďte se použitá kombinace výše uvedených složek)

Medovina vyrobená za studena se může označit: *např. „Vyrobeno za studena“ nebo „Vyrobeno studenou cestou“*.

2. Seznam složek

Medovina není jednosložkový výrobek, proto je nutno na etiketě uvést seznam složek. *Příklad: Složení: med, voda, bylinná směs.*

Pokud je nějaká složka uvedena v názvu, zdůrazněna slovy, vyobrazením nebo grafickým znázorněním, *např. „Medovina borůvková“*, je nutno uvést množství zvýrazněné složky.

Jednotlivé složky musí být ve složení seřazeny sestupně dle hmotnosti ve výrobku.

3. Látky nebo produkty vyvolávajících alergie nebo nesnášenlivost

V případě, že je ve výrobku alergen musí být ve složení zvýrazněn tak, aby byl jasně odlišen od ostatních složek uvedených v seznamu, například typem či stylem písma nebo barvou pozadí.

Seznam látek nebo produktů vyvolávajících alergie nebo nesnášenlivost je uveden v příloze II nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011.

4. Identifikace výrobce

Jméno, příjmení a adresa bydliště provozovatele potravinářského podniku – jde-li o fyzickou osobu.

Název a sídlo firmy provozovatele potravinářského podniku – jde-li o právnickou osobu.

U nápoje obsahujícího více než 20 % objemových alkoholů musí být uveden výrobce.

5. Čisté množství potraviny

Čisté množství potravin se vyjadřuje litrech nebo mililitrech.

6. Datum minimální trvanlivosti – u medoviny nemusí být datum minimální trvanlivosti uvedeno.

7. Obsah alkoholu

Skutečný obsah alkoholu v procentech objemových se vyjadřuje číslem s nejvýše jedním desetinným místem. Po něm následuje symbol „% obj.“ nebo „% vol.“ a může mu předcházet slovo „alkohol“ nebo zkratka „alk.“ nebo „alc.“

Při uvádění obsahu alkoholu v procentech objemových jsou přípustné kladné a záporné odchylky vyjádřené v absolutních hodnotách, pro medovinu je to 1% obj.

8. Výživové údaje

U alkoholických nápojů je označování výživových údajů v současné době na dobrovolné bázi bez ohledu na to, zda jsou vyrobeny v ČR nebo v jiném členském státě EU. Pokud jsou výživové hodnoty uvedeny, musí být v souladu s nařízením (EU) č. 1169/2011. Podle tohoto nařízení stačí uvedení výživového údaje omezit na uvedení energetické hodnoty.

9. Údaje, které musí být uvedeny ve stejném zorném poli

U medoviny se uvádí ve stejném zorném poli název potraviny, čisté množství potraviny a obsah alkoholu v % objemových.

„zorným polem“ se rozumí všechny povrchy na balení, které lze přečíst z jednoho zorného úhlu.

12. Včelí vosk jako vedlejší produkt včelaření

Osoby, které jako podnikatelé zpracovávají včelí vosk na včelařské účely (mezistěny) a uvádějí ho na trh, jsou povinny, požádat krajskou veterinární správu o registraci podniku (zpracovatel vedlejších produktů včelaření-včelího vosku).

„vedlejšími produkty včelařství“ se rozumí med, včelí vosk, mateří kašička, propolis nebo pyl neurčené k lidské spotřebě.

Prodej vlastního vosku do zpracovny včelího vosku – není potřeba registrace u SVS, využívá se registrace podle plemenářského zákona.

Včelí vosk je vykupován a zpracován pro jiné než potravinářské účely a včelařské účely (mezistěny) – např. kosmetika, farmacie, výroba svíček, štěpařský vosk, leštění nábytku – dozoruje SZPI a KHS.

K Žádosti lze využít formulář: „Žádost o schválení nebo registraci osoby nebo provozovny manipulující s VŽP“, která je k dispozici na stránkách Státní veterinární správy České republiky (SVS) – www.svscr.cz.

Podepsanou žádost lze zaslat:

- poštou na adresu: místně příslušné Krajské veterinární správy (adresu lze najít na stránkách SVS)
- poštou na adresu podatelny Státní veterinární správy (adresu lze najít na stránkách SVS)
- do datové schránky: *d2vairv*
- osobně na podatelně místně příslušné Krajské veterinární správy

13. Požadavky na registrované provozy na zpracování vedlejších produktů včelaření – včelího vosku

Požadavky:

- prostory musí být vybudovány tak, aby umožňovaly účinné čištění a dezinfekci, je-li to vhodné;
- prostory musí být vybaveny odpovídajícími prostředky ochrany proti škůdcům, jako jsou hmyz, hlodavci a ptáci;
- zařízení a vybavení musí být udržováno v hygienickém stavu;
- vedlejší produkty živočišného původu a získané produkty musí být skladovány za podmínek, které brání kontaminaci;
- provozovatelé musí vést záznamy o výrobě;
- přepravci vedlejších produktů včelaření, musí dodržovat zejména tyto body:
- mají k dispozici informace o identifikaci svých vozidel;
- podle potřeby svá vozidla čistí a dezinfikují;
- přijmou veškerá ostatní nezbytná opatření, aby zabránili kontaminaci a šíření onemocnění přenosných na člověka nebo zvířata.

Vedlejší produkty včelařství určené výhradně k použití ve včelařství nesmějí pocházet z oblasti, na kterou se vztahuje zákaz z důvodu výskytu:

- a) **moru včelího plodu** (*Paenibacillus larvae larvae*)
- b) roztočikové nákazy včel (*Acarapis woodi*)
- c) lesknáčka úlového (*Aethina tumida*)
- d) roztoče *Tropilaelaps* (*Tropilaelaps* spp.)

Při zpracování vosku na výrobu mezistěn nebo pro jakýkoli jiný účel, při němž přichází zpracovaný vosk do styku se včelami a včelstvy, zabezpečuje jeho ošetření při minimální teplotě **117 °C po dobu 60 minut**.

14. Včelí produkty – kosmetické přípravky (*např. propolisová tinktúra, propolisová mast*)

Pro výrobu kosmetiky není potřeba žádná odborná kvalifikace, postačuje živnost "Výroba chemických látek, vláken a přípravků a kosmetických prostředků", která patří do režimu volných živností.

Povinná certifikace kosmetiky (zhodnocení bezpečnosti kosmetického přípravku)

- k výrobě a prodeji je povinné pořízení tzv. **zhodnocení bezpečnosti kosmetického přípravku ve vztahu ke zdraví fyzických osob**. Zhodnocení může provádět jen fyzická osoba, která má ukončené vysokoškolské vzdělání v oblasti lékařství, farmacie, chemie nebo v příbuzných oborech se zaměřením na toxikologii, a to v rozsahu zkoušek stanovených v § 29 odst. 2 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví. Seznam takových osob neexistuje, je nutné se obrátit na Státní zdravotní ústav (SZÚ) – Národní referenční centrum pro kosmetiku – szu.gov.cz.

Ke každému výrobku je potřeba doložit:

- název, složení výrobků, **bezpečnostní listy každé suroviny**, která se ve výrobku nachází a procentuální zastoupení podsurovin, pokud surovina nějaké má.
- **procentuální tabulka - seznam** latinských názvů surovin, CAS číslo (*číselné označení přidělené chemickým látkám organizací US Chemical Abstracts Service (CAS); každé jednotlivé číslo umožňuje jednoznačnou identifikaci látky*), procentuální zastoupení ve výrobku, procentuální zastoupení podsurovin a samotné suroviny.
- **výrobní postup, texty k etiketám, seznam alergenů a text složení** – latinské názvy surovin sestupně od té, která je ve výrobku obsažena nejvíce, až po tu, které se v něm objevuje nejméně.
- **vzorek** kosmetického přípravku.

Registrace do Evropského portálu notifikace kosmetických přípravků (CPNP)

- registraci je nutno provést před zahájením prodeje vlastní kosmetiky a následně zde registrovat i každý jednotlivý výrobek.

Provozovna

- pro prodej kosmetických přípravků je nutno mít zřízenou **výrobnu, která je k tomuto účelu určená** a zařízená podle normy ČSN EN ISO 22716.

- výrobce musí mít rozmyšleno, jaké vybavení bude využívat (osvětlení, ventilace, vytápění), způsob, jak bude vedena pitná voda, jak budou likvidovány odpady atd.
- nutné **závazné stanovisko Krajské hygienické stanice**. Výrobu lze zahájit až po kolaudaci od stavebního úřadu.
- Menší výrobci - mohla by být dostačující jedna místnost, ale oddělit výrobu a skladování.

Požadavky na výrobu kosmetického přípravku

Jedná se o činnost epidemiologicky závažnou, proto výroba musí být v souladu se správnou výrobní praxí. Další požadavky:

- nesmí docházet ke křížení (suroviny, finální výrobky, obaly, pracovníci),
- zamezení vnikání hlodavců, hmyzu, ptáků (sítě, mřížky),
- dostatečná kapacita prostor, osvětlení, ventilace, provádění kalibrace zařízení
- snadné čištění a sanitace provozu a výrobního zařízení,
- k výrobě používat pouze bezpečné suroviny, včetně vody, tyto suroviny musí být identifikovatelné a skladované za požadovaných podmínek,
- hotové výrobky musí být identifikovatelné a skladované za požadovaných podmínek, nutno provádět jejich vzorkování,
- musí být vedena dokumentace o výrobě,
- provádění školení zaměstnanců, zaměstnanci musí dodržovat osobní a provozní hygienu a provádět pravidelný úklid a sanitaci.

Oznámení Krajské hygienické stanici o zahájení výroby

- oznámit místně příslušné krajské hygienické stanici (KHS) datum zahájení výroby.

Oznámení lze zaslat:

- poštou na adresu místně příslušné krajské hygienické stanice (adresy jednotlivých inspektorátů lze najít na stránkách Ministerstva zdravotnictví – mzd.gov.cz/krajske-hygienicke-stanice/)
- do datové schránky jednotlivých KHS
- osobně na podatelnu místně příslušné krajské hygienické stanice

Uchování technické dokumentace

- povinnost je po **deset let uchovávat technickou dokumentaci** o kosmetických přípravcích (popis přípravku, zprávu o bezpečnosti, popis výrobní metody, příp. důkazy o účinku přípravku).

15. Označování kosmetických přípravků

Údaje na obalu kosmetického přípravku musí být uvedeny **nesmazatelně, čitelně a viditelně**.

1. Název kosmetického přípravku

K označení výrobku se použije název uvedený v certifikátu - zhodnocení bezpečnosti kosmetického přípravku ve vztahu ke zdraví fyzických osob.

Příklad: „Propolisová tinktura s heřmánkem“, nebo „Včelařova masť s propolisem, včelím voskem a mátou“.

2. Seznam přísad

Tato informace může být uvedena pouze na vnějším obalu. Seznamu musí předcházet slovo **"ingredients"**.

Přísadou se rozumí jakákoli látka nebo směs látek záměrně použitá v kosmetickém přípravku během výrobního procesu. Za přísady se však nepovažují nečistoty v použitých surovinách a technické pomocné materiály použité při mísení, které nejsou přítomny v konečném přípravku.

Přísady se na seznamu uvádějí v sestupném pořadí podle hmotnosti v době jejich přidání do kosmetického přípravku. Přísady v koncentracích menších než 1% mohou být uvedeny v jakémkoli pořadí po přísadách, jejichž koncentrace překračuje 1%.

Není-li z praktických důvodů možné uvést na etiketě seznam přísad - informace se uvedou na přiloženém nebo připevněném letáku, etiketě, pásce, visačce nebo kartičce a odkáže se na tyto informace zkráceným údajem nebo symbolem (viz obrázek), který se musí nacházet na obalu, do kterého je přípravek naplněn, nebo na vnějším obalu.

3. Identifikace výrobce

Jméno nebo zapsaný název a adresa odpovědné osoby. Toto je možné uvést i zkratkou, pokud zkratka umožňuje určit tuto osobu a její adresu.

4. Datum minimální trvanlivosti

Datum minimální trvanlivosti je datum, do kterého kosmetický přípravek skladovaný za vhodných podmínek bude nadále plnit svou původní funkci, uchová si své původní vlastnosti a bude bezpečný pro spotřebitele.

Samotnému datu nebo údajům o tom, kde je datum na vnějším obalu uvedeno, předchází symbol („symbol přesýpacích hodin“) nebo slova: "spotřebujte nejlépe do".

Datum minimální trvanlivosti musí být zřetelně uvedeno a musí obsahovat buď měsíc a rok, nebo den, měsíc a rok, v uvedeném pořadí. Tato informace musí být podle potřeby doplněna údajem o podmínkách, které musí být splněny, aby byla zaručena uvedená trvanlivost.

Údaj o minimální trvanlivosti není povinný u kosmetických přípravků, jejichž minimální trvanlivost přesahuje 30 měsíců. U těchto přípravků se uvede údaj o době, po kterou je přípravek po otevření bezpečný a lze jej používat, aniž by došlo k újmě na zdraví spotřebitele. Tato informace se uvede symbolem („symbol otevřeného kelímku“), za kterým následuje údaj o době (v měsících nebo rocích).

Výrobce se může rozhodnout a zkombinovat obě varianty označování, tj. datum minimální trvanlivosti (expirace) a trvanlivost po otevření (symbol otevřeného kelímku). Tento způsob značení má za účel spotřebitele informovat o tom, do kdy je produkt nezávadný, a i o tom, do kdy je nutné ho po otevření spotřebovat, jelikož po otevření produktu započíná oxidace či případná kontaminace prsty apod.

5. Jmenovitý obsah v době balení

Vyjadřuje se v **hmotnosti** nebo **objemu**, s výjimkou balení obsahujících méně než pět gramů nebo pět mililitrů, bezplatných vzorků a balení pro jedno použití. *Příklady: „Objem: 25 ml“, „Hmotnost: 50 g“.*

6. Zvláštní upozornění týkající se použití a alespoň ta upozornění, která jsou uvedena v přílohách III až VI nařízení Evropského parlamentu a rady (ES) č. 1223/2009 o kosmetických přípravcích.

7. Číslo šarže nebo odkaz umožňující identifikaci kosmetického výrobku. Není-li to z praktických důvodů možné, protože jsou kosmetické přípravky příliš malé, bude stačit, když tyto informace uvedete na vnějším obalu;

8. Funkce kosmetického přípravku, **pokud není zřejmá** z jeho obchodní úpravy;

16. Legislativa

1. Registrace dle plemenářského zákona

- zákon č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon)
- vyhláška č. 136/2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti označování zvířat a jejich evidence a evidence hospodářství a osob stanovených plemenářským zákonem

2. Prodej tzv. „ze dvora“

- zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon)
- vyhláška č. 289/2007 Sb., o veterinárních a hygienických požadavcích na živočišné produkty, které nejsou upraveny přímo použitelnými předpisy Evropských společenství

3. Registrace a schválení a registrace dle veterinárního zákona

- zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon)
- zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů

4. Výrobky s medem nebo z medu

- zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon)
- zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů

5. Požadavky na provozy zpracovávající včelí produkty, podléhající schválení a registraci, případně registraci dle veterinárního zákona

- nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 852/2004 o hygieně potravin

6. Označování medu

- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006 o výživových a zdravotních tvrzeních při označování potravin
- zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů
- vyhláška č. 76/2003 Sb., kterou se stanoví požadavky pro přírodní sladidla, med, cukrovinky, kakaový prášek a směsi kakaa s cukrem, čokoládu a čokoládové bonbony
- zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon)

7. Značení výrobku s medem nebo z medu

- *nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům*
- *nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006 o výživových a zdravotních tvrzeních při označování potravin*
- *zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů*
- *zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon)*

8. Biomed

- *zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství*
- *nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/848, o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 834/2007*

9. Požadavky na med

- *zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon)*
- *vyhláška č. 76/2003 Sb., kterou se stanoví požadavky pro přírodní sladidla, med, cukrovinky, kakaový prášek a směsi kakaa s cukrem, čokoládu a čokoládové bonbony*

10. Medovina

- *zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů*
- *vyhláška č. 248/2018 Sb., o požadavcích na nápoje, kvasný ocet a droždí*
- *nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 852/2004 o hygieně potravin*
- *zákon č. 353/2003 Sb. o spotřebních daních*
- *zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů*

11. Značení medoviny

- *nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům*
- *nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006 o výživových a zdravotních tvrzeních při označování potravin*
- *zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů*
- *vyhláška č. 248/2018 Sb., o požadavcích na nápoje, kvasný ocet a droždí*
- *zákon č. 353/2003 Sb. o spotřebních daních*

12. Včelí vosk jako vedlejší produkt včelaření

- *nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1069/2009 o hygienických pravidlech pro vedlejší produkty živočišného původu a získané produkty, které nejsou určeny k lidské spotřebě, a o zrušení nařízení (ES) č. 1774/2002 (nařízení o vedlejších produktech živočišného původu)*
- *nařízení Komise (EU) č. 142/2011, kterým se provádí nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1069/2009 o hygienických pravidlech pro vedlejší produkty živočišného původu a získané produkty, které nejsou určeny k lidské spotřebě*
- *vyhláška č. 144/2023 Sb., o veterinárních požadavcích na chov včel a včelstev a o opatřeních pro předcházení a tlumení některých nákaz včel*

13. Požadavky na registrované provozy na zpracování vedlejších produktů včelaření - včelího vosku

- *nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1069/2009 o hygienických pravidlech pro vedlejší produkty živočišného původu a získané produkty, které nejsou určeny k lidské spotřebě, a o zrušení nařízení (ES) č. 1774/2002 (nařízení o vedlejších produktech živočišného původu)*
- *nařízení Komise (EU) č. 142/2011, kterým se provádí nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1069/2009 o hygienických pravidlech pro vedlejší produkty živočišného původu a získané produkty, které nejsou určeny k lidské spotřebě*

14. Včelí produkty – kosmetické přípravky (např. propolisová tinktura, propolisová masť)

- *zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví*
- *nařízení Evropského parlamentu a rady (ES) č. 1223/2009 o kosmetických přípravcích*
- *nařízení Komise (EU) č. 655/2013 zabývající se tvrzeními používanými v souvislosti s kosmetickými přípravky*
- *ČSN EN ISO 22716 Směrnice pro správnou výrobní praxi (Kosmetika).*

15. Označování kosmetických přípravků

- *zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví*
- *nařízení Evropského parlamentu a rady (ES) č. 1223/2009 o kosmetických přípravcích*
- *nařízení Komise (EU) č. 655/2013 zabývající se tvrzeními používanými v souvislosti s kosmetickými přípravky*

17. Zdroje

- internetové stránky Státní veterinární správy (www.svscr.cz)
- internetové stránky Českomoravského svazu chovatelů, a.s.
(<https://www.cmsch.cz/evidence-a-registrace/vcely>)
- internetové stránky Výzkumného ústavu včelařského, s.r.o.
(<https://www.beedol.cz/znaceni-medu/>)
- internetové stránky Českého svazu včelařů, z.s.
(<https://www.vcelarstvi.cz/dokumenty-cms/svazova-norma-cesky-med-zmena-2023.pdf>)
- internetové stránky Státní zemědělské a potravinářské inspekce
(<https://www.szpi.gov.cz/clanek/vyroba-lihovin-a-alkoholickych-napoju.aspx>)
- internetové stránky Krajské hygienické stanice kraje Vysočina
(<https://www.khsjih.cz/otazky-odpovedi/odpoved/27/> - *Mám podnikatelský záměr vyrábět kosmetiku (mýdlo, sůl do koupele apod.). Jak mám postupovat?*)
- fotodokumentace: *všechny fotografie byly pořízeny v provozovně na zpracování medu a ve zpracovně včelího vosku Středního odborného učiliště včelařského – Včelařské vzdělávací centrum, o.p.s. v Nasavrkách*

18. Použité zkratky

- SVS – Státní veterinární správa České republiky
- KVS – krajská veterinární správa Státní veterinární správy
- SZPI – Státní zemědělská a potravinářská inspekce
- KHS – Krajská hygienická stanice
- ČMSCH – Českomoravský svaz chovatelů, a.s.
- ČSV – Český svaz včelařů
- VŽP – vedlejší živočišný produkt

Zpracoval: MVDr. Rastislav Lagín, květen 2025

Publikace vznikla v rámci studia na Středním odborném učilišti včelařském – Včelařské vzdělávací centrum, o.p.s. v Nasavrkách a na základě konzultací se zmiňovanými orgány státního dozoru.

**Státní
veterinární
správa**